

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

[Ἡ «Κριτικὴ» ἀναγγέλλει μὲ εὐχαρίστησιν ὅτι κατώρθωσε νὰ ἐισπράξῃ τὴν τακτικὴν συνεργασίαν γνωστῶν ξένων λογίων καὶ καλλιτεχνῶν.

Διὰ τῆς ἀκολουθοῦσας κριτικῆς ἐπιθεωρήσεως, παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς τῶν κ. Roger Le Brun, γνωστὸν γάλλον λογογράφον καὶ κριτικὴν καὶ ἓνα ἐκ τῶν δύο διευθυντῶν τοῦ περιοδικοῦ *La Critique Internationale*, τοῦ ὁποῦν τὸν ἑτέρον διευθυντὴν λόγιον κ. E. Sansot-Orland, ἐπίσης τακτικὸν συνεργάτην τῆς «Κριτικῆς». Θὰ γνωρίσωμεν προσαρχῶς οἱ ἀναγνώσται, εἰς σειράν ἄρθρων καὶ μελετῶν].

Μὲ κάποιαν μου στενοχωρίαν σκοποῦσα νὰ κάμω μίαν ἐπιθεωρήσιν διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Κριτικῆς», τῶν ἔργων ποῦ παρεστῆθσαν ταύταυταις εἰς τὰ Παρισινὰ θέατρα. Ὀλίγα ἀπὸ αὐτὰ ἀξίζει τὴν κόπιν νὰ σημειωθῶν. Ἐν τοῦτοις ἡ θεατρικὴ περίοδος εὐρίσκεται ἐδῶ εἰς τὴν ἀμύν' της. Ἄν ἐξαιρήσῃ ὅμως κανεὶς μερικὰς σπάνιας καλλιτεχνικὰς προσπάθειας, δὲν μὲς παρουσιάσων μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς παρὰ μετρίου ἐνδιαφέροντος νεώτερα ἔργα. Ἐπὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦλάχιστον τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἀφθονοῦν εἰς τὸ Παρίσι αἱ μεταφράσεις ἢ διασκευαί, παρέχουσαι εἰς τὴν ἀπληστον πάντοτε περιέργειαν τῶν Παρισινῶν τροφήν, οὐσιωδαστέραν : Τὸ Ὁδείου ἐγκαινίσατο τὴν περίοδον μὲ τὸ *Arquelin*—τοῦ Βιενναίου ποιητοῦ Lothar, ἔργον ποῦ μὲ ὅλη τὰ προτερηματα τοῦ τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἐμπνεύσεως, δὲν ἤξιώθη παρὰ μετρίως μόνον ἐπιτυχίας. Τώρα εἰς τὸ Ὁδείου παίζεται μὲ πλήρη ἐπιτυχίαν, μὴ ἐξαιρέτως διασκευὴ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Τολστόη : *Αἰσθητικαί*. Διασκευαστὴς εἶναι ὁ Ἑρρίκος Bataille, ἓνας ἀπὸ τοὺς νεωτέρους δραματογράφους, συγγραφεὺς τῆς ἐξαιτίας κωμωδίας : *L' Enchantement*, ἡ ὁποία παρεστάθη τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπὸ τοῦ Ὁδείου, ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ *Gymnase*. Ὁ Bataille ἀκολουθεῖ περισσότερο τὸ πνεῦμα παρὰ τὸ γράμμα τοῦ πρωτοτύπου, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ μέρη τοῦ μυθιστορήματος ποῦ ἦσαν ἀκατάλληλα διὰ τὴν σκηνικὴν δράσιν. Ἡ γλῶσσα, ὅπως εἰς τὰ προηγούμενα ἔργα του, εἶναι *d'ecriture artiste* ἀλλὰ εἶναι ὅμως πολὺ φυσικὴ καὶ ἀληθινὴ εἰς τὰ βραδυστικὰ μέρη τοῦ ἔργου. Ἡ κυρία Berthe Bady ὑποδυθεῖσα τὴν Masloua, τὸ κύριον τοῦτο πρόσωπον τοῦ ἔργου, ἐδημιούργησε ἓνα ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους δραματικούς τύπους τῆς ἐποχῆς μας. Χάρis εἰς αὐτὴν τὸ Ὁδείου τὸ ὅποιον ἄλλοτε ὑπὸ τὴν διευθύνσιν τοῦ Parel εἶδεν ἡμέρας ἀμάρης—ἦτο ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Rejane ἐπλάττε τὸν ρόλον τῆς Germinie Lacerteux καὶ τῆς *Amoureuses*—τὸ Ὁδείου τὰς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας ἐφάνη ἐπανευρίσκον κατὰ τὴν παλαιὰν του αἰγλήν. Ὁ τωρινὸς του διευθυντῆς κ. Ginisty (τὸν ὅποιον αἱ *Beaux-Arts* διώρισαν ἐσχάτως πάλιν διὰ τέσσαρας ἔτη εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν πρό τινας τόσον ἐπεζητοῦν ὁ Antoine καὶ

ὁ Coquelin ὁ πρεσβύτερος, ἐκκαμε πολλὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ τὸ ἰδεῖν, ἀφοῦ τόσον ὀλίγα εἶχε καμῇ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Στερεῖται ὅμως τῆς καλαισθησίας ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας τόσους δικαίους θριαμβοὺς ἐπέτυχεν ὁ Poirel, διότι ἡ *Ardoctatice* εἶναι ἔργον ἀρκετὰ ἄσχημα καὶ πτωχικὰ ἀνεξασμένον ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀμφίβολον εἶναι, ἂν ὁ τόσον καλὰ ταιριασμένος εἰς τὸ ἐπιμύθιον τοῦ ρωσσικοῦ ἔργου τίτλος τῆς Ἀναστάσεως, ἢ μπορεῖ ἐπίσης νὰ εἶναι τόσον τελείως χαρακτηριστικὸς τῆς τύχης τοῦ ἐν παρκαμῇ εὐρισκόμενου σήμερον θεάτρου τούτου.

Ὅλος διόλου διαφρορετικὸς ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τοῦ ἰδαίου φαίνεται ὁ Antoine ὁ διευθυντὴς τοῦ κατ' ἐξοχὴν νεωτεριστικοῦ θεάτρου τὸ ὅποιον φέρει τὸ ὄνομα του. Ὁ δημιουργὸς τῆς δραματικῆς τεχντροπίας ἢ ὁποία ἔλαθεν διαδοχικῶς τὰς ὀνομασίας : *Ἐλευθέριον θεάτρον* ἢ *ρεαλιστικόν* ἢ «*grosse*» πολλὴν πρὸ παντὸς καταβάλλει φροντίδα διὰ τὴν ἐπὶ σκηνῆς ἀναδίδασιν, ἐπιζητῶν τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν σκηρικὴν λεπτομέρειαν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ προσδίδῃ εἰς τὴν καλαισθησίαν του, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐργασίαν του ταύτην, τὴν ὑπεροχὴν, ἀπέναντι τῆς καλαισθησίας του ὡς διευθυντοῦ, προκειμένου περὶ ἐκλογῆς τῶν ἔργων. Τώρα τὸ ὄραμα, ἢ μᾶλλον τὸ δοκίμιον τοῦ Ὁλλανδοῦ δραματογράφου : *Ἡ Καλὴ Ἑλπίς*, παρασκευάζει ὡς πρὸς τὰς ἰδέας ταύτας ὅτι ὁ Antoine, ὄνειρεύεται περισσότερον τέλειον καὶ κατ' ἐξοχὴν ρεαλιστικόν. Τὸ ἔργον τὸ ὅποιον ἄλλως «*jeu de la mer*» τιτλοφορεῖται, ἀποτελεῖται ἀπὸ Ὁλλανδικὰς ἡθογραφίας, τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς παρασκευάζεται μὲ δεξιὰς ἀντιθέσεις, εἰς μίαν σειρὰν ἀφελῶν εἰκόνων. Ἐκ τούτων ὁ Antoine προσέδωκε πολὺ γραφικὰ *effets* εἰς τὴν σκηρικὴν διακόσμησιν, — ἢ ὁποία ἦτο τελείως ἀκριβεῖς — εἰς τὴν διάταξιν τῶν προσώπων, καί, πρὸ πάντων, εἰς τὸν ἐντέχνως διασκευασμένον μηχανισμόν τοῦ ἐκ τῶν παρασκευηθῶν θορύβου. Εἰς τὴν τρίτην σκηνὴν ἡ ὀχλαγωγία, ἢ προερχομένη ἀπὸ τοὺς θρήνους τῶν γυναικῶν καὶ ἀλίσων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγωνιώδους χειμερινῆς διανυκτερεύσεως ἔχει — συνοδευομένη καὶ ἀπὸ τὴν τελείαν ἀπομίμησιν τῆς καταιγίδος ἢ ὁποία μαίνεται ἀπ' ἔξω — μίαν δύναμιν ρεαλισμοῦ ἀνυπέροχον. Προσθέσατε εἰς ταῦτα μίαν διερμηνεύσιν τελείως ὁμοιογενεῖς, καὶ οὕτω πράγματι εὐρισκόμεθα πρὸ τοῦ καλλιτέρου περὶ τοῦ θεάτρου

Ὁ κ. Lugne-Poë, ὅστις, πρὸ δέκα περίπου ἔτων ἔδρασε τὸ κατὰ διακρίματα ἐργαζόμενον θεάτρον : *L'Oeuvre*, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κατστήσῃ γνωστὰ εἰς τοὺς περὶ τοὺς (τῶν ὁποίων ἢ ἄγνοια προκειμένου περὶ τῆς ξένης φιλολογίας εἶναι πασίγνωστος) τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀλλοδαπῆς, δὲν καταβάλλει βέβαια τὴν ὑπερμετρον ἐκείνην φροντίδα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὁμοιογενείας, εἰς τὴν σκηνοθεσίαν (*mise en scène*). Ἀλλὰ χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς του, — περ' ἑλὼν τὴν μετριότητα τῶν μέσων τὰ ὁποία διαθέτει, — ἐγνωρίσαμεν τὰ ἔργα τοῦ Ἴψεν,

τοῦ Βιόρσων, τοῦ Χάουπτμαν, τοῦ Σούδερμαν κλπ. . . . Καί ἔαν κάποτε, ἡ Σαιξ-
πήρειος σχεδὸν ἀπλότης τοῦ σκανογράφου δικαδότης καὶ τῶν παραπομπῶν
ἔδωκε λαβὴν εἰς σκέψεις χλευαστικὰς, οὐχ' ἥττον εἶναι ἀληθὲς ἐπίσης, ὅτι κατὰ
τὰς στιγμὰς τῆς ἀγωνίας τοῦ περικυκλωμένου τοιμωδιστοῦ, ὅποτε ἐνὰ πλῆθος
προσώπων ἐφαίδρυναν μὲ τὰς ἀποχυνωμέναις πιάσειναι τῶν τῶς δικαδρό-
μους τοῦ (Ουενρε) ἔλαθε χάραν ἐκείῃ ἡ πρώτη ἐπικοινωνία δυνάται τι νὰ
εἶπῃ μεταξὺ τῶν γαλλικῶν ἐγκαρῶν καὶ τῆς σκέψεως τῶν βορείων, — ἐπικοι-
νωνία ἡ ὅποια ἐπέπρετο νὰ συντελέσῃ βελτίως τὸν λατινικὸν κόσμον καὶ νὰ γίνῃ
αἰτία νὰ γεννηθῇ ἐξ ἀντιδράσεως ἡ τωρινὴ κίνησις πρὸς τὴν λατινικὴν Ἀναγεν-
νησιν. Φαίνεται ἐν τούτοις σήμερον ὅτι θὰ ἐλθῇ ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀρχικῆς ἐργα-
σίας τοῦ κ. Lugné-Poë. Αἱ ἐπικυκληθεῖσαι πρὸ τινος παραστάσεως τοῦ Ros-
merholm καὶ τοῦ Ἑλθροῦ τοῦ *Ιαού*, τῶν δυνάτων τούτων ἔργων, ἐφάνη-
σαν ὅτι ἀπομακρύνονται ὀλίγον ἀπὸ τὰς τωρινὰς μὲν φιλολογικὰς ἀπασχολή-
σεις. Εἰς ἐπίματρον ἀκόμη, μάταιον ἐφάνη καὶ περὶ τοῦ τοῦ ρωμαϊκοῦ δράματος
τοῦ Βύρωνος : *Μαμφρέδος*, τὸ πομπώδες τοῦτο καὶ ἀσυνάρτητον ἔργον, τὸ ὅποιον
παραστάθῃ ἐπιμελεῖται τοῦ Θεάτρου : L. Ouevre. Πρὸ τινος, ὁ κ. Lugné-Poë
προώρῳε τὸ Θεάτρον τοῦ διὰ μίαν τέχνην περισσότερον συμφωνοῦσεν πρὸς τὰς
βλέψεις μας, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν θριαμβευτικῶν παραστάσεων τοῦ δράματος
Monna Vanna. Τὸ σημαντικὸν τοῦτο καὶ ὀγιᾶς, ἀρμονικὸν καὶ δυνάτειν ἔργον
τοῦ πρώην μουσικιστοῦ Maeterlinck, ἐπικυκληθὲν τὰς τελευταίας αὐτῆς ἡμέ-
ρας, ἤξιώθη ἀκόμη μαγαλητέρας ἐπιτυχίας ἢ κατὰ τὰς παραστάσεις τῆς τελευ-
ταίας περιόδου. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, νέον στάδιον ἀνοίγεται διὰ τὴν πρω-
τοβουλίαν τοῦ κ. Lugné-Poë. Ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ δυνήθῃ νὰ ἐπωραλῇ.

Ἐν τῷ μεταξὺ μίᾳ πρόσφατος ἐπιχειρήσει, ἡ τοῦ Θεάτρου τῆς διαθροῦς *Τέχνης*,
ἀπέδραψεν εἰς τὰς ἀπαραγὰς τῆς νὰ πληρώσῃ καὶ τὸ ὅποιον καὶ προτιμήσεις
τοῦ Lugné-Poë διὰ τὰ ἔργα τοῦ βορρᾶ, εἶχον συστηματικῶς παραμεληθεῖς,
παρὰ τὰς μορφωνωμέναις νέαις ἀπαιτήσεις τοῦ περικυκλωμένου κοινού. Πράγματι τὸ Θε-
άτρον τοῦτο τὸ διευθυνόμενον ἀπὸ τὸν ἐξίκατον ἡθοποιῶν Iour—ἐκὼν ἀπὸ τοῦ
μαθητῆς τοῦ Antoine—ἔδωκεν τὸ *Alla loada* τοῦ Praga καὶ τὸν *Θρίαμβον*,
τὸ βαθὺ ἄμικ καὶ διακρυγὲς τοῦτο ἔργον τοῦ Νακπολιτικοῦ δραματογράφου Roberto
Bracco. Ἡ *Ἀπιστος* τοῦ ἰδίου συγγραφέως διεδέχθη τελευτικῶς τὸν *Θρίαμβον*.
Τὸ λεπτὸν καὶ δεικτικὸν τοῦτο ἔργον, ἔσχεν ἐπιτυχίαν πρὸς τὴν ὅποιαν δὲν θὰ
ἦτο ἄσχετος ἡ στενὴ συγγένειά του μὲ τὴν γαλλικὴν παράδοσιν. Τοῦτο σημαίνει
ὅτι αἱ κλίσεις τοῦ κοινού εἰς τὴν Γαλλίαν καθόλου δὲν διεστράφηκεν, ὥπως ἐλέγχθη,
διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν ξένην σκέψιν. Ἠνεύλησεν ἀπὸ αὐτὴν ἀπεναντίας
καθὼς φαίνεται νέαν ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τῆς ἰδίᾳς του ἀξίας. Οὐχ' ἥττον τὸ *Θε-
άτρον τῆς διαθροῦς Τέχνης* δὲν εἶναι ἀποκλειστικόν. Ἐδωκεν ἔδῃ Schnitzler
ἐτοιμάζουσαν τῶρα τὴν Jugend (Νεότης) τοῦ γερμανοῦ Max Halle, καὶ ὁ Βιόρ-

τω· εύρίσκεται επίσης εις τὸ πρόγραμμα τῆς Θεατρικῆς περιόδου. Τὰ γαλλικὰ ἔργα τὰ ὁποῖα τελευτικῶς ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τῆς παρισινῆς σκηνῆς, εἶναι ἀπεικοντικὰς μέτρια ἢ μερικὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν, ἀπλῆστα. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν κατηγορίαν πρέπει νὰ κατατάξωμεν τὴν *Gertrude* τοῦ κ. Bouchinet ἢ ὁποῖα παρεστάθη εἰς τὴν *Γαλλικὴν Κωμωδίαν*. Εἶναι ἔργον βεβλυστικὸν ἐκ τοῦ εἶδους τῶν πλέον ἀπαισιῶν καὶ ταπεινῶν δημιουργημάτων τοῦ ἄλλοτε *Ἐλευθέριου Θεάτρου*. Ἡ Γαλλικὴ Κωμωδία, πιστὴ εἰς τὰς παραδόσεις τῆς καὶ ὁποῖα ὑπῆρξαν πάντοτε τὸ νὰ παραγκωνίζῃ ἔργα ἀξίας, χάριν μιᾶς ἐπισήμου μετριότητος, ἀνεβίβασεν ἐκ νέου ἐσχάτως τὴν *ἡττημένην Ρώμην* τοῦ κενολόγου Παρώδη καὶ τὴν *Melle de Belle-Isle*.

Ἐν αὐτῷ ὁλοσκόπου διαφορετικὸν πνεῦμα δραματικῆς ἐπιπολαιότητος ἀλλὰ τὸ ὅποιον καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ ἄγονον σημεῖον καθόσον ἀφορᾷ τὴν δραματικὴν Τέχνην, φαίνεται διέπον τὰς τύχας τοῦ Θεάτρου *Sarah Bernhardt*. Περὶ τῇ *Σάρᾳ*, ὅπως καὶ τῷ *Antoine* ἢ ἐπιστηνῆς ἀναβίβασις (*mise en scène*) εἶναι τὸ κύριον, τὸ φιλολογικὸν δὲ μέρος, πρῶτον δευτερεῶν. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ *Antoine* ἐπιζητεῖ πρὸ παντός, τὴν ἀκριβολόγον ἔκφρασιν τῆς ἀληθείας, ἡ ἐνδοξος τραγωδὸς κυρίως ἐνοδιαφέρεται διὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ προσπαθεῖ νὰ προσδώσῃ ἀξίαν εἰς ἔργα λεγόμενα *à passe-partouts* (δραματολόγιον *Σαρδοῦ*), ἐξαιρόντα ὅμως τὴν προσωπικότητάς τῆς.

Τὰ Θεάτρα τῶν βουλευδάρτων, μετὰ τὴν ἐπιπολαιότητα τὴν πολὺ παρισινήν τοῦ δραματολογίου των, προσλαμβάνουν ἐν τῇ διδαχῇ ἐλαφρῶν ἔργων ὑψηλοτέραν σημασίαν. Οὕτω ὁ νέος ιδιοκτήτης τῆς *Renaissance Guitry*, θριαμβεύει τώρα μετὰ τὴν *Πυργοδόποιον* τοῦ ἐνδόξου *Capus* οἱ παρινοὶ ἐπαινεθοῦν εἰς *Vaudeville* εἰς τὸ ἔργον *Ὁ Ζυγὸς* τῆς *Kas Marni* καὶ τοῦ κ. *Γαϊνών*, καὶ τὸ λεπτόν ἔργον τοῦ *Bernstein Haignardi* εἰς τὸ θέατρον *Gymnase*, χωρὶς ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰς ὁλονὲν αὐξανούσας ἐπιτυχίας τῶν μικροτέρων θεάτρων τῶν λεγομένων *«à côté»*, ὅπως εἶναι τὰ θεάτρα : *Les Capucines*, *Les Mathurins* κ.λ. π. . . Δὲν πρόκειται ἀναμφιβόλως περὶ μεγάλης Τέχνης. Ἀλλὰ τὸ παρακμάσαν θέατρον *rosse*, διεδέχθη τὸ *genre boulevardier*, τὸ ὅποιον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας διὰ τῆς καλλιτεργείας τῶν νέων αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα ἀνθίζουν εἰς τὴν γαλλικὴν ψυχὴν, τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν ἀπὸ τὸν σαρκαστικὸν πεσσιμισμόν τὸν ὅποιον ἐξεμεταλλεύθη πρὸ τινος τὸ νεωτεριστικὸν θέατρον : Περισσότερα δύναιμι, ὀλιγωτέρᾳ βλαβερᾷ εἰρωνίᾳ, περισσότερᾳ ὑγείᾳ, ἐν συνόλῳ περισσότερᾳ γαλήνῃ ἀπαντᾶται τώρα εἰς τὸ θέατρον. Μαιδίᾳ κανεῖς εἰς αὐτὸ τώρα, συγκινεῖται ἐλαφρῶς, καὶ συμπνεῖ—ὅχι μὲ ἀνυσίους αἰσθηματικότητας, καθὼς καὶ χωρὶς βικιστήτα. Σκέπτεται κανεῖς εἰς τὸ θέατρον τοῦτο περισσότερον, συγχωρεῖ εὐκολώτερον. Ἐν θέατρον ὀλιγωτέρον ἐπίπλεστον καὶ ἐπιπόλαιον ἀπὸ ὅτι εἶναι τὸ *genre boulevardier*, ἔνα θέατρον ἐμπνεόμενον ἀπὸ μίαν τοιαύτην φιλοσοφίαν εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῇ ἀνάμεσα εἰς

ορίζοντας φωτεινούς και επί στερεῶν βάσεων, πράγματα τοῦ Θεοῦ ἦσαν ὡς μία ἀπομάκρυνσις πνευματικῇ τῶν λατινικῶν πνευμάτων ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἀσθενικοῦ ἐγκεφάλου τῶν Ηορραίων. Ἐγνωρίσκειν βεβήως κατὰ τὰ τελευταῖα χυτὰ ἔτη ἔργα ἀρκετὰ προσεγγίζοντα πρὸς ἓνα τοιοῦτον ἰδεανόν. Ἀλλὰ ἀνκαινομεν ἀπὸ τὴν νέαν σχολὴν μίαν τέχνην περισσύτερον ἀπληκγμένην τῶν προλήψεων τῆς χθές, πλησιεστέραν πρὸς τὴν σημερινὴν μας πνευματικὴν ζωὴν, πρὸς τὰς θλίψεις μας, τὰς χαρὰς μας, καὶ τοὺς πόθους μας τοῦ παρόντος, ἢ ὅποια νὰ τείνη, ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν Τέχνην καὶ μόνον, πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἐλπίδων αἱ ὅποια ἀνκαινοῦνται εἰς τὰς ψυχὰς μας.

Παρίσι, Ἰανουάριος 1903

ROGER LE BRUN

—EV—

ΜΙΑ ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

(Χωρὶς ἀντορά καὶ χωρὶς ἀντίχρημα)

Ἡ Κριτικὴ δὲν εἶνε Ἀγγελος Βλάχου. Εἶνε Ἐρως. Ἡ Κριτικὴ δὲν εἶνε οὔτε ξυρισμένον κεφάλι Βλάχου, σὺν αὐτῷ τοῦ ἔβαλεν ὁ Θωμόπουλος εἰς τὸ ἐξώφυλλον. Κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν ζωὴν εἶνε ἔρως, μέθη, φίλημα. Ἄλλως κουτὸν τὸ καθε τι, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ζωὴ κουτοτάτη. Ἐρως, μέθη, φίλημα, εἴτε νεροῦ, εἴτε κρασιοῦ, εἴτε ἀέρος, εἴτε γυναικός, εἴτε ἡδονῆς, εἴτε ὀδύνης, εἴτε ποιήματος, εἴτε εἰκότος, εἴτε ἀγαλματος. Θώπευμα, πίκσιμον σρίξιμον, φίλημα, νὰ ἡ Ζωὴ ἄλλως ὅλα σκληρότατα, ἀηδέστατα, ἐλιθιότατα, βραχύνοντα καὶ πικραίνοντα τὴν ὀλίγην ὥραν τῆς ζωῆς. Καὶ τίποτε, τίποτε, κανένα πρᾶγμα καὶ κανένα βιβλίον καὶ καμμία ἰδέα, τὴν ὅποιαν δὲν ἐγέννησεν ὁ ἔρως, ἡ μέθη, τὸ φίλημα—καὶ αὐτὰ δὲν εἶνε μόνον γλυκὰ σὺν λουκώματι καὶ σιελώδη σὺν σαλιγκάρῳ, ἀλλὰ καὶ δυνατὰ καὶ πόρινα καὶ καυστικά, σὺν κρυτῆρι ἐρεθισμένων μυτιῶν καὶ σὺν σουδριᾷ Διάνου—δὲν ἀξίζει μίαν πεντάρη. Καὶ δὲν δίδω μίαν πεντάρη, διὰ κανένα βιβλίον καὶ διὰ κανένα ὄνομα καὶ διὰ καμμίαν ἰδέαν τὴν ὅποιαν νὰ μὴ ἐγέννησεν ὁ ἔρως, ἡ μέθη τὸ φίλημα. Καὶ δὲν με μέλλει οὔτε τι εἶνε ἓκ βιβλίον, οὔτε πῶς τὸν λέγουσιν αὐτὸν ποῦ τὸ ἔργαψε, καὶ δὲν με μέλλει διόλου κόσον κρότον ἔκαμε, καὶ δὲν με συγκινεὶ καθόλου κα-